

Märkuste ja ettepanekute tabel

(Kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse
(kohtumenetluse optimeerimine ja kohtulahendite avalikkus) eelnõu

Nr	Ettepaneku/märkuse sisu	JM seisukohad/vastused
Maksu- ja Tolliamet		
1.	<p>Palume jätta muudatused AVÕN-i läbi vaatamata jätmise aluste laiendamise osas käesolevast eelnõust välja.</p> <p>1.1 Jätta § 1 punktiga 85 KrMS-i lisatavast uuest paragrahvist 234¹ välja viide avalikõiguslikule nõudeavaldusele.</p> <p>1.2 Jätta § 1 punktiga 115 KrMS §-i 263¹ tehtavatest täiendustest välja viide avalikõiguslikule nõudeavaldusele. Lisaks teeme seonduvalt AVÕN-iga järgmise ettepaneku (siinpuhul on ilmselt tegemist n.ö näpuveaga):</p> <p>1.3 Täiendada § 1 punktiga 103 KrMS-i lisatava uue paragrahvi 257² lõiget 1 viitega avalik-õiguslikule nõudeavaldusele.</p>	<p>Arvestatakse osaliselt.</p> <p>Pädevus tsiviilhagi ja nõude avalduse läbi vaatamata jätmiseks jääb kohtule puhuks, kui need nõuded on sedavõrd keerukad või mahukad, et hakkaksid kriminaalasja kiiret läbivaatamist takistama. AVÕN-is esitatud nõuete lahendamine on sageli maksuasjade lahendamisel vältimatu niikuinii ja sellisel juhul ei oleks ka kohtul põhjust jätta avaldust läbi vaatamata.</p>
2.	<p>Lisaks juhime tähelepanu ebatäpsusele seletuskirja lk 41 viimases lõigus, kus on viidatud Riigikohtu otsusele 1-23-1762, aga selline lahend ei ole veebis leitav. Ilmselt on mõeldud otsust 1-23-1763.</p>	<p>Arvestatud</p>
Keskkonnaamet		
1.	<p>Keskkonnaamet kooskõlastab Kriminaalmenetluse seadustiku ja riigi õigusabi seaduse muutmise seaduse eelnõu märkusteta.</p>	<p>Teadmiseks võetud</p>
Harju Maakohus		
1.	<p>Eelnõu punktis 11 on muudatusena ette nähtud KrMS täiendamine §-ga 27².</p> <p>Küsitavusi/arusaamatust tekitab eelnõu § 27² lg 3, mis sätestab järgmist: „ ühes kriminaalasjas täidab eeluurimiskohtuniku ülesandeid võimaluse korral üks kohtunik. Seaduse tasandil selliseks muudatuseks vajadust ei ole ja see kitsendab liiga maakohtu võimalusi ise oma tööd planeerida.</p>	<p>Arvestatud</p>
2.	<p>Eelnõu punktis 50 on muudatusena ette nähtud KrMS § 145 muutmise ja uus sõnastus.</p> <p>Arusaamatusi tekitab KrMS § 145 lg 5 ls 1, mis sätestab: „ kui käesolev seadustik ei nõua määruse vormistamist eraldi dokumendina, võib eeluurimiskohtunik või kohus määruse teha pealdisena lahendataval taotlusel, kordamata taotluse sisalduvaid</p>	<p>Arvestatud, KrMS § 145 muudatusettepanek on ümber töötatud.</p>

	andmeid ja põhjendusi“. Seletuskirjas on kirjutatud järgmist: „ Seetõttu annab lõige 5 kohtule võimaluse pealdisena vormistada kõiki määrusi, mille kohta seaduses ei ole otsesõnu öeldud, et see tuleks eraldi dokumendina vormistada“. Arusaamatuks jääb, mida on silmas peetud nõude all – mille kohta seaduses ei ole otsesõnu öeldud, et see tuleks dokumendina vormistada. Toetame igati ettepanekut, et võimalikult palju taotlusi saaks lahendada pealdisena (mh jälitustaotlused), aga seaduseelnõu vajaks selgemat ja konkreetsemat sõnastust, et seadusandja tahe oleks kõigile üheselt mõistetav ja sätted ei oleks üksteisele vasturääkivad, ebaselged või üksteist välistavad.	
3.	Eelnõu muudatused seoses lühimenetlusega. Kavandatava eelnõuga kaob võimalus tagastada KrMS § 238 lg 1 p 2 alusel kriminaaltoimik menetluse jätkamiseks prokuratuurile põhjusel, et asja materjalid ei ole piisavad selle lahendamiseks lühimenetluses ning asi liiguks otse üldmenetlusesse. Palume kaaluda vastava muudatuse välja jätmist.	Ei arvestata. Seletuskirja on täiendatud. Kui materjalid on ebapiisavad, peab kohus lahendama asja tõendamiskoormuse reeglitest, sh süütuse presumptsiooni põhimõttest lähtuvalt.
4.	Eelnõu punktis 113 on lisatud § 262 (4), mis sätestab, et kui kohus tunnistab eelmenetluses tõendi lubamatuks, on tõendit esitada soovinud poolel õigus esitada sama asjaolu kohta muid tõendeid. Pool teeb tõendi teistele kohtumenetluse pooltele esimesel võimalusel kättesaadavaks. Kui kohus on kriminaalasja juba enda menetluses võtnud, siis pooled, kelle lubamatut tõendit pole eelmenetluses vastu võetud, võivad hakata kohtult taotlema mingite täiendavate tõendite kogumist selle lubamatu tõendi kompenseerimiseks. Seega see säte justkui ei sunni pooli pingutama, et nende tõendid oleks juba eelmenetluse hetkeks korrektselt kogutud ja vormistatud, sest selle sätte alusel on võimalik kõike „tagaukse kaudu“ parandada. Alternatiivselt võiks siia sätte juurde lisada klausli „kui see ei pikenda ebamõistlikult kohtumenetlust või ei ole seotud ülemäära ressursimahuka tegevusega (välismaa õigusabitaotlused jne) vms“.	Arvestatud osaliselt. Asendustõendite küsimus on eelnõus ja kehtivas seaduses reguleeritud – selle kohta ka seletuskirja täiendatud.
5.	Eelnõu Punkti 115 järgi paragrahvi 263-1 täiendatakse lõigetega 11 ja 12 järgmises sõnastuses: „(11) Tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse võib kohus jätta läbi vaatamata lisaks käesoleva seadustiku § 296-2 lg-s 1 nimetatud alustele ka põhjusel, et see oma mahukuse või keerukuse tõttu takistaks kriminaalasja kiiret lahendamist. (12) Määruse peale, millega kohus jätab tsiviilhagi või avalik-õigusliku nõudeavalduse läbi vaatamata, võib kannatanu esitada määruskaebuse. Määruskaebuse lahendamisel tehtud ringkonnakohtu määrus ei ole	Arvesse võetud. Liigse mahu või keerukuse tõttu saab tsiviilhagi või AÕNA jätta läbivaatamata üksnes eeldusel, et kohtu hinnangul on kannatanu võimeline oma huvisid kaitsma muus menetluses.

	<p>vaidlustatav.“; Kuna karistusõigus on kõige rohkem põhiõigusi piirav menetlus, siis peakski ta suures osas kindlasti keskenduma ja olema orienteeritud süüküsimuse lahendamisele. Seetõttu on § 263-1 täiendus tervitatav, et anda kohtule võimalus just suuremahulistes kriminaalasjades eraldada tsiviilvaidlus süüküsimuse lahendamisest. Iseenesest võimaldaks seda sätet alternatiivselt täiendada veel ka lisaklausel „ja kui kohus on veendunud, et kannatanu on võimeline enda huvisid mujal menetluses realiseerima“. See on aktuaalne just näiteks majandusajades, kus kannatuteks võivad olla finantsasutused (pangad) jm juriidilised isikud, kes ilmselgelt saavad oma huvisid ka mujal realiseerida, kui nad on kriminaalasjas palganud lepinguliseks esindajaks vandeadvokaadi. Samas isikud, kelle jaoks on õigusabi teenuse ostmise liialt kallis ja kes ilmselt mujalt abi ei saa, tema tsiviilvaidlused tuleks lahendada jätkuvalt koos süüasjaga. Samuti tuleks rohkem esile tõsta, kas alternatiivse lahendusena või täiesti ainukese lahendusena ka olemasolevat KrMS § 306 lg 1 p 11 sätestatud kohtu võimalust „või hüvitada kuriteoga tekitatud kahju“, mis praktikas pole kasutust leidnud, aga sisuliselt annaks võimaluse juba praegu „Briti mudeli“ laialdasemaks rakendamiseks tsiviilhagi asemel.</p>	
6.	<p>Eelnõu punktis 117 täiendatakse paragrahvi 268 täiendatakse lõigetega 7 ja 8 järgmises sõnastuses: „(7) Kui kohus pärast kõikide prokuratuuri tõendite uurimist leiab, et ei ole tuvastatud kuriteosündmust ega kuritegu või ilmselgelt ei ole tõendatud, et kuriteo on toime pannud süüdistatav, võib kohus pärast poolte seisukoha ärakuulamist selle kuriteo osas kohtulikku arutamist mitte jätkata ja süüdistatava õigeks mõista. Edasise arutamisetähtaegsuse mõistmise taotluse rahuldamata jätmist ei pea põhjendama Kas „pärast kõikide prokuratuuri tõendite uurimist“ tähendab seda, et läbitud on ka KrMS § 297 korras esitatud tõendite voor. Või kohus ei annagi enam võimalust KrMS § 297 tõendite vooru jaoks ja pärast „kõikide prokuratuuri tõendite uurimist“ tähendab ainult süüdistusaktis algselt nimetatud tõendeid. Kui eelmenetluses on mingid tõendid juba lubamatuks tunnistatud, siis samas eelnõu kavandatav § 262 lg 4 muudatus annaks pooltele võimaluse lubamatuks tunnistatud tõendi asemel esitada täiendavaid tõendeid.</p>	<p>Seletuskirja on täiendatud. Kohtul tekib võimalus õigeksmõistva otsuse tegemiseks siis, kui prokuratuur on omapoolsed tõendid esitanud ning juhul, kui kaitsja ei soovi midagi esitada, oleks järg kohtuvaidluste käes. KrMS § 297 ja KrMS § 268 puutuvad asjasse siis, kui täiendavaid tõendeid esitatakse enne seda, kui prokuratuur on teatanud oma tõendite esitamise lõpetamist.</p>
Andmekaitse Inspeksioon		
1	<p>Anname teada, et meil puuduvad märkused või tähelepanekud esitatud eelnõu osas.</p>	Arvestatud
Viru Maakohus		

1.	Eeluurimiskohtuniku lahendatavate asjade kohtualluvuse muutmise osas oldi seiskohal, et selline muudatus vähemalt alguses võib olla segadust tekitav ning asjade lahendamine võib võtta kauem aega. Kui eesmärk on kohtu tööaja ressursi võimalikult optimaalselt kasutada, siis selline lahendus eesmärki ei täida.	Arvestatud.
2.	Eelnõu koostamise juures ei ole arvestatud tsiviilasju lahendavate kohtunike koormuse pideva kasvuga. Isikute sundimine nn kahekordseks menetluseks (esmlt kriminaalmenetlus ja siis veel tsiviilmenetlus) ei ole põhjendatud.	Arvestatud
3.	Seadustada võimalus arstitõendi välja andnud arsti ülekuulamiseks on vajalik meede ka tsiviilkohtumenetluses.	Teatavaks võetud. TsMS muudatusi eelnõuga ei tehta.

Pärnu Maakohus

1.	Pärnu Maakohtu süüteokohtunikud ei saa nõustuda eelnõus kavandatava eeluurimiskohtuniku lahendatavate asjade kohtualluvusega KrMS § 27 ² lg 2 punktide 1 ja 2 järgi. Eelnõu kohaselt peaksid Pärnu Maakohtu süüteokohtunikud täitma Harju Maakohtu eeluurimiskohtuniku ülesandeid KrMS §- des 89, 90 ¹ kuni 91 ¹ , 99 ² , 124, 126, 126 ⁴ , 128, 138, 138 ¹ , 141 ⁴ , 142, 214 ja 215 asjades lisaks Pärnu Maakohtu eeluurimiskohtuniku ülesannetele (vahistamised, kautsjon, elektrooniline valve, lähenemiskeeld). Eelnõu seletuskirja kohaselt on kavandataval muudatusel kaks eesmärki: 1) ühtlustada kohtunike töökoormust ja 2) vältida olukorda, et kohtus, kus hakatakse tulevikus kriminaalasja arutama, on arvukalt kohtunikke, kes ei saa asja menetleda põhjusel, et nad on varem samas kriminaalasjas eeluurimiskohtuniku menetlustoiminguks loa andnud.	Arvestatud
2.	Eelnõu p 8, § 15 ¹ lg 2 kohaselt „Kohtumenetluse pool esitab taotlused ja vastuväited kohtule esimesel võimalusel.“ Sätet tuleks täiendada, mis selgitaks võimalust maakohtuniku tegevusele (protokollilisele määrusele) vastuväite esitamiseks. § 15 ¹ tuleks vaadata koos § 321 lg 7, mille kohaselt „Apellant võib apellatsioonis tugineda maakohtus aset leidnud menetlusõiguse rikkumisele üksnes juhul, kui ta esitas maakohtule rikkumise kohta õigeaegselt vastuväite.“ Ehk siis tegemist ei ole lihtsalt vastuväite esitamisega maakohtu istungil, vaid ka sisulise vastuväitega kohtu tegevusele. Sätte sõnastus võiks olla järgmine: „Kohtumenetluse pool esitab kohtule taotlused ja vastuväited tõendite lubatavusele ning kohtu	Arvestatud osaliselt. Seletuskirja on täpsustatud ja täiendatud.

	tegevusele menetlussätte rikkumisel esimesel võimalusel.“ Sätte täiendus oleks vajalik, sest sellisel juhul peaks kohtumenetluse pool teatama maakohtunikule menetlusnormi rikkumisest, mida ta võiks hiljem edasi kaevates maakohtu menetlusele ette heita. See võimaldaks maakohtunikul vajadusel vastuväitele reageerida, nt kui eksperdile ei tutvustatud tema õiguseid ja kohustusi enne risküsitlemist, siis võiks kohtunik kaaluda meetmeid rikkumise tagajärje kõrvaldamiseks. Kui kaitsja etteheidet kohe ei tee, siis ta ei saaks ka hiljem apellatsioonimenetluses rikkumisele tugineda	
3.	Punkt 16, § 48 tekst, mis näeb ette, et „(2) Kui kahtlustatav või süüdistatav lõpetab kliendilepingu valitud kaitsjaga, tuleb kaitsjal menetlejale sellest viivitamata teatada ...“ Lisaks teatamisele võiks lisada sätte, mille kohaselt peab kaitsja jätkama kohtu määruse alusel riigi õigusabi korras seni kuni leitakse uus kaitsja. Uue kaitsja ilmumisel tuleks üldjuhul teha vähemalt 2 nädala pikkune paus, et uus kaitsja saaks toimikuga tutvuda.	Ei arvestata. Sõltuvalt põhjusest võib kaitsja jätkamine protsessis olla niisugune kutse-eetika ja kaitseõiguse rikkumine, mis tooks hiljem kaasa kohtuotsuse tühistamise ja asja saatmise uueks arutamiseks. Samas konkreetse kaitsja ja tema kliendi vahelise suhte lahtiharutamine kohtus võib olla ilma advokaadi ja kliendi vahelise konfidentsiaalsuse ja süüdistatava kaitseõiguse rikkumiseta võimatu.
4.	Et üllatamist vältida, peaks maakohtunikul olema võimalus senise kaitsja kohustamiseks jätkamiseks, et kohtumenetlusse ei tekiks ülemäära pikka pausi	Ei arvestata. Vt p 9.1.
5.	Punkt 19, § 60 näeb ette, et kohus võib asjaolu lugeda üldtuntuks, samuti punkt 125, § 286 ¹ lg 2 p 3 ¹ näeb ette, et kohus võib keelduda tõendi kogumisest, kui „... kohus on selle tunnistanud üldtuntuks.“ Samas ei ole KrMS sätet, mis reguleeriks olukorda, kuidas asjaolu üldtuntuks tunnistamine käib. Praktikas on see kohtuotsusest välja loetav, mille kohta kohtunik selgitab, et asjaolu on üldteada. Täienduste raames peaks üldtuntud asjaolu olema esitatud nt eelmenetluses (koos omaksvõtuga), kus kohtult palutakse seisukohta, kas asjaolu vajab tõendamist, mis võiks eelduslikult olla üldtuntud.	Seletuskirja on täiendatud. Tõepoolest ei ole soovitav olukord kui pooled saavad mõne asjaolu üldtuntuks lugemisest teada alles kohtuotsuses või kohtunik kasutab üldtuntuks lugemist selleks, et lappida auke tõenduslikus baasis. Kehtiv seadus ega ka eelnõu kohane regulatsioon ei takista mingilgi määral Kohtul veel menetluses või kohtumenetluse käigus pooli teavitada sellest, et ta mõne asjaolu soovib üldtuntuks lugeda.
6.	Punkt 27, § 91 ¹ vajab korrigeerimist, sest muu menetlustoimingu tegemisel ei saaks läbiotsimise reeglitest lähtuda, sest teised toimingud ei eelda üldjuhul otsingute teostamist (v.a vaatlus, mis on aga §	Arvestatud. § 91 ¹ täiendatud lõikega 2 läbiotsimise puhuks.

	91 ¹ juba reguleeritud). Parem oleks sätestada, et „läbiotsimisel võib tahtevastaselts siseneda ruumidesse, kuid erandjuhul võib ...“ seejärel oleks kirjas juba praegu seaduses nimetatud erandid.	
7.	Punkt 50, § 145 ettepanek nimetada kohtumäärused, mida kohtunik peab eraldi määrusena koostama, sarnaselt kehtiv § 276. Alternatiivina võiks aga iga vastava menetlustoimingu juures olla kirjas, millal võib kohus teha määruse pealdisena.	Ei arvestata. KrMS § 145 sõnastust korrigeeritud. Määruse vormistamisel eristatakse 2 küsimust - kas määrus tuleb koostada eraldi dokumendina, ning kas määruses tuleb esitada määruse põhjendused. Mõlemale küsimusele vastab uus § 145 sõnastus.
8.	Punkt 69, § 216 lg 4 muudab kriminaalasja eraldamise lihtsamaks, et menetleda ühe süüdistatava osas asja teises menetluses. Grupis toime pandud kuritegude eraldamist ühe või mitme isiku suhtes tuleks üldjuhul vältida, sest hiljem võib tekkida kohtuotsuse teistmise vajadus, kui üldmenetluses üks grupi liikmetest õigeks mõistetakse. Võttes arvesse, et menetlusse lisandub omaksvõtu instituut, mis sisuliselt tähendab seda, et süüdistatav saaks võtta omaks kõik kuriteo asjaolud (guilty plea). Kui süüdistatav ei soovi vaielda, võttes süüdistuse omaks, siis ei ole vaja teda välja eraldada teise kriminaalasja, et sõlmida temaga kokkulepet. Asja arutav kohtunik saaks üldmenetluses jätkata nendega, kes soovivad vaielda ja teha otsuse kõigi süüdistatavate kohta ühe korraga. Teiseks, puuduks vajadus kokkuleppemenetluses tehtud otsuse teistmiseks, sest kohus lahendab asja tervikuna, kui on kõik tõendid uuritud. Ettepanek oleks seega § 216 lg 2 p 3 tühistamiseks, st lihtmenetlusse ei saaks üht süüdistatavat välja eraldada.	Ei arvestata. Eraldamise eesmärgiks pole üksnes tõendamisküsimuste lahendamine, vaid ka planeerimise ja logistika lihtsustamine.
9.	Punkt 92, § 239 lg 2 p 1 on trükiviga, välja soovitakse võtta § 188, tegelikult on seletuskirja järgi plaanis välja võtta § 118.	Arvestatud. Trükiviga parandatud.
10.	Punkt 118, § 269 lg 2 p 6 võimaldab menetlusega jätkata, kui süüdistatav on jätnud istungile ilmumata. Tuleks kaaluda, kas oleks vajadus lahenduse jaoks, kui hiljem selgub, et mõjuv põhjus oli siiski olemas. Nt võiks süüdistataval olla õigus taotleda tema osavõtuta tehtud menetlustoimingute kordamist, kui ta põhjendab, et see on oluline tema õiguste tagamiseks.	Arvestatud. Lisatud § 269 lg 5.
11.	Punkt 128, § 286 ³ sätestab, et omaksvõetud asjaolu tuleb esitada soovi korral kohtulikult uurimisel. Selline sõnastus annab poolele võimaluse taganeda eelmenetluses tehtud kokkulepetest, millega ta ei soovi enam olla seotud omaks võetud asjaoludega. Sõnastus peaks toetama seisukohta, et eelmenetluses on siduvalt	Arvestatud osaliselt. Säte ümber sõnastatud ning seletuskirja täiendatud omaksvõetud asjaolude esitamist käsitleva tekstiga.

	omaksvõtt tuvastatud ja kohtulikus uurimises ei ole enam vajadust neid asjaolusid tõendada. Ettepanek oleks täiendada § 285, et omaksvõetud asjaolud öeldakse välja asja arutamise alguses pärast avakõnesid, sest siis on selge, milles vaidlus puudub (omaks võetud) ja vastav määrus tehakse ka teatavaks.	
Eesti Arstide Liit		
1.	Eelnõuga soovitakse seadustada võimalus arsti ülekuulamiseks kohtuistungil. Eelnõu punkt 23 sätestab, et tervishoiutöötajal ei ole õigust keelduda ütluste andmisest selle isiku terviseseisundi kohta, kes väidab, et ei saa tervise tõttu kohtuistungil osaleda. Ettepanek see säte välja jätta ja selle asemel teeme ettepaneku luua arst-ekspertide süsteem isikute kohtuistungil osalemise võime hindamiseks ja kohtutele esitatavate tervisetõendite väljastamiseks. Selline võimalus on ühe lahendusena toodud ka korruptsiooniriskide uuringus.	Ei arvestata. Arst- ekspertide süsteemi loomine ei ole otstarbekas mitmel põhjusel, sh seetõttu, et ka nimetatud arst-ekspert tugineks oma hinnangu andmisel suuresti isiku terviseandmetele tervise infosüsteemis, st raviarsti poolt antud teabele. Sellise vahelüli paigutamine kohtu ja inimese terviseseisundi kohta vahetut teavet omava spetsialisti vahele tingiks info kadusid ning kui ekspertarst peaks isikut vahetult läbi vaatama selleks, et talle anda välja tõend kohtule esitamiseks, tooks täiendavaid sekeldusi ja kannatusi ka inimesele, kes tõenäoliselt ongi väga haige ja kelle jaoks täiendava spetsialisti külastamine tähendaks lisapingutust. Nagu muude tervisetõendite puhul, on ka kohtule esitatavate tervisetõendite loogiliseks väljastajaks inimese perearst või raviarst, kes saab arstitõendis kirjeldada isiku terviseseisundit selliselt, et kohus saaks hinnata, kas kohtuistungilt puudumine on isiku tervisest tulenevatel põhjustel vältimatu. Lisatav säte tähendab lihtsalt võimalust kohtul saada isiku tervisesse puutuvaid täpsustusi veendumaks, et kohus saab isiku osalemise jaoks kohtuistungil leida optimaalse lahenduse.
Tartu Maakohus		
1.	Ära märkimist väärib siiski tähelepanek, mis puudutab eelnõu punkti 11, millega sätestatakse KrMS	Arvestatud. KrMS § 27 ² sätestamisest loobutakse.

	<p>paragrahv 27² lg 3, mille järgi ühes kriminaalasjas täidab eeluurimiskohtuniku ülesandeid võimaluse korral üks kohtunik. Arvatakse, et seda ei ole vaja seaduse tasandil reguleerida, vaid tuleks jätta kohtute tööjaotusplaani reguleerida.</p> <p>Vajadus selle järgi langeb ära juba eeluurimiskohtunikele esitatavate taotluste kohtualluvuse reeglite muutmisega.</p>	
2.	<p>Juba planeeritud muudatustele lisaks teeb maakohus ettepaneku (millest oli ka kohtumisel juttu), vaadata üle KrMS § 303, mis puudutab süüdistatava viimast sõna. Viimase sõna kestus võiks olla piiratud ning seadusesätet võiks täiendada selliselt, et kõigile oleks üheselt arusaadav, et süüdistatava viimane sõna ei ole tõend.</p>	<p>Ei arvestata. Süüdistatava viimane sõna võib küll olla pikk ja juristi jaoks sisutu, kuid kujutab endast siiski olulist võimalust süüdistatavale end vabalt väljendada ja kohut veenda. Viimasel sõnal tõendi väärtuse puudumine on kriminaaljuristidel hästi teada puudub põhjus, miks kohus ei võiks seda igaks juhuks süüdistatavatele selgitada ka kohtuistungil enne seda, kui need peavad otsustama, kas soovivad ütlusi anda või mitte.</p>
Eesti Advokatuur		
1.	<p>Määrusele kehtestatavate nõuete muutmise (eelnõu punkt 50, KrMS § 145 muutmise).</p> <p>Loobuda muudatustest, mis võimaldavad kohtul menetlustoiminguteks luba anda pealdisega ja põhjendustega määruseid koostamata.</p>	<p>Ei arvestata. Põhjendused on esitatud seletuskirjas. Kohtul on alati võimalik määrused koostada eraldi dokumendina ühes kirjalike põhjendustega; samuti seal, kus menetleja on koostanud määruse, millest põhjendused ei nähtu (ega nähtu ka taotlusest, mida lahendati), on menetlusosalisel õigus nõuda põhjendustega määruse vormistamist.</p>
2.	<p>KrMS § 228 muutmisest</p> <p>Kokkuvõtlikult: Advokatuur ei ole nõus KrMS § 228 senise olemuse muutmise kavatsusega, kuna see jätab isikud, kes ei ole kohtumenetluse pooleks, vajaliku õiguskaitseta; võib jätta põhimenetluse osalistele teadmata menetluslikud minetused, mis muidu tooksid kaasa kogutud tõendite lubamatuse; põhjustaksid ka viivitusi kohtueelses menetluses aset leidnud rikkumiste tuvastamises ja seetõttu tooksid potentsiaalselt kaasa edu perspektiivita kriminaalmenetluse jätkumise kuni kohtumenetluse faasini</p>	<p>Arvestatud. Võimalikud uurimiskaebemenetluse muudatused lahendatakse eraldi seaduseelnõuga koos SKHS ülevaatamisega. Eelnõuga sätestatakse, et kohtumenetluse poolte poolt esitatud uuri mis kaebused koondatakse kriminaalasja lahendava kohtu kätte kohtu alla andmise määruse tegemisest.</p>

<p>3.</p>	<p>Vaidluste tõendite lubatavuse üle eelmenetlusse toomine.</p> <p>Kokkuvõtlikult: Tõendite lubatavuse hindamise toomine eelmenetlusse ei väldi tõendite liiast esitamist, kuna pooled ei saa kindlad olla, kuidas kohus tõendeid hindab.</p> <p>Kavandatavatest muudatustest (eelnõu punktid 113, 127, 128, 154, KrMS §-d 262 lg 4, 286¹, 286³, 305) jääb arusaamatuks, kas kohtumenetluse pool peab ühe tõendi lubamatuks tunnistamise korral ja/või omaksvõtust keeldumise korral sama asjaolude tõendamiseks tõendeid esitades kasutama süüdistus- ja kaitseaktis juba nimetatud tõendeid või saab kasutada täiesti uusi tõendeid. Eriarvamuste vältimiseks sätestada juba seaduse tekstis reegel, et samade asjaolude tõendamiseks tuleb kasutada süüdistus- ja kaitseaktis nimetatud tõendeid ja sellest reeglist on võimalik kõrvale kalduda ainult juhul, kui pool ei saanud mõjuval põhjusel tõendeid selle kohta varem esitada.</p> <p>Loobuda tõendite lubatavuse hindamise eelmenetlusse toomisest, kuna kaitsjal ei ole selles faasis piisavat teadmist tõendite lubatavuse edukaks vaidlustamiseks.</p>	<p>Arvestatud osaliselt.</p> <p>Seletuskirjast on parandatud ja täiendatud. Eelnõu sõnastus ei ei anna põhjust eeldada, et tühistatud omaksvõttu või tõendite lubamatuks tunnistamise korral ei tuleks kohaldamisele KrMS § 286¹ ja § 297 reeglid, mille kohaselt pool peab põhjendama, miks tõendit süüdistus- või kaitseaktis ei märgitud.</p> <p>Advokatuuri väited tõendi lubatavuse eelmenetluses hindamise võimatuse kohta asjakohased isikuliste tõendite kontekstis, mille sisu tõepoolest selgus päriselt alles kohtuistungil. Muud tõendid esitatakse aga ka kehtiva seaduse järgi kaitseala tutvumiseks veel enne süüdistusakti koostamist.</p> <p>Lubatavuse küsimus tõusetub peaaegselt just esemaliste tõendite puhul, mitte aga isikulise tõendi allikate puhul. Ei kehtiv seadus ega ka eelnõukohane regulatsioon ei takista tõendi lubamatuse küsimuse hilisemat tõstatamist olukorras, kus seda objektiivsetel põhjustel ei olnud võimalik varem teha.</p>
<p>4.</p>	<p>Kohtumenetluses video vahendusel osalemine</p> <p>Üheks võimaluseks, mis peaks efektiivsemaks muutma kohtumenetluse läbiviimist, on isikute osalemine kohtumenetluses video vahendusel (eelnõu p 6, KrMS § 14¹ muudatus). Tegemist on väga hea ja vajaliku muudatusega, kuid sellisel juhul tuleks olulisel määral panustada kohtute tehnilisse võimekusse, kuna täna on sageli heli ja pildi kvaliteet halb (video vahendusel kohtuistungil osaledes ei ole võimalik kuulda kohtusaalis toimuvat, pilt hakib või hangub ja võib öelda, et võrreldes samas ruumis tehtavate toimingutega on sisukus ja tõhusus vähemalt poole</p>	<p>Teadmiseks võetud.</p> <p>Seaduseelnõus on videosilla vahendusel kohtuistungil pidamise eeltingimuseks kaitseõiguse ja avalike huvide kaitse tagatus, mis hõlmab mh ka kohtu kohustust hinnata, kas olemasolevad tehnilised võimalused on piisavad selleks, et kohtulik arutamine kvaliteetselt läbi viia.</p>

	madalam).	
5.	<p>KrMS § 15¹ muutmine</p> <p>Kokkuvõtvalt: KrMS § 15¹ pealkiri ei peegelda muudatuste järel paragrahvi sisu.</p> <p>Eelnõukohane § 15¹ lg 2 ei sätesta kohtu kohustust taotlused ja vastuväited võimalikult kiirelt ära lahendada.</p> <p>Seaduseelnõu tekst ei ole üheselt mõistetav selles osas, milliseid vastuväiteid või taotlusi on silmas peetud ja kas need on üksnes vastuväited kohtu tegevusele või ka vastuväited kohtumenetluse poolte tegevusele.</p>	<p>Arvestatud osaliselt.</p> <p>Seletuskirja täiendatud, samuti lisatud § 15 lg 2 sõnastusse kohtu kohustus taotluste ja vastuväidete lahendamiseks määrusega.</p>
6.	<p>KrMS § 128 lg 1 muutmine</p> <p>Kokkuvõtvalt: elukohast lahkumise keeluga automaatselt kaasnev riigist menetleja loata lahkumise keeld on ebaproportsionaalne ja jääb.</p>	<p>Arvestatud. Muudatus jäetakse praegu tegemata.</p> <p>Kriminaalmenetluse tagamise meetmed vaadatakse üle eraldi eelnõu raames.</p>
7.	<p>KrMS § 231 lõike 5 muutmine</p> <p>Kokkuvõtvalt: Kahtlustatavate, kes asjas kohtumenetluse pooleks ei muutu, kaebeõiguse piiramine on põhjendamatu. Samuti uurimiskaebemenetluse piiramine ei võimalda aegsasti vaidlustada prokuratuuri otsust jälitustoimingutega kogutud materjali tutvustamata jätmist, mistõttu võib menetlus venima jääda.</p>	<p>Arvestatud. Kuni uurimiskaebemenetlusega seonduva kompleksse lahendamiseni edaspidi jääb KrMS § 231 lg 5 muutmata.</p>
8.	<p>Lühimenetlust puudutavad muudatused</p> <p>Kokkuvõtvalt: Advokaatur palub lühimenetluse regulatsiooni mitte muuta, kuna selleks puuduvat vajadus ja kavandatavad muudatused ei täidaks soovitatavat eesmärki.</p> <p>8.1 süüdistatava võimalus ütlusi anda vähendab lühimenetluse atraktiivsust süüdistatavate jaoks</p> <p>8.2 võimalus lühimenetlusest loobuda pärast tõendite uurimist töötab tandemis süüdistatava võimalusega ütlusi anda ja annab prokuratuurile võimaluse lühimenetlusest loobuda, kui süüdistatava ütlused</p>	<p>Arvestatud osaliselt.</p> <p>KrMS § 318 lg 3 p 2 sõnastusest jäetakse välja sõna „ilmselgelt“. Advokatuuri väited lühimenetluse atraktiivsuse vähenemise kohta süüdistatavate jaoks võivad olla mingis osas õiged, kuid see ei õigusta olukorda, et prokuratuuril puudub võimalus reageerida kohtu poolt seadusega vastuolus oleva kohtuotsuse tegemisele.</p>

	<p>üllatuse põhjustavad</p> <p>8.3 Prokuratuurile lühimenetluses apellatsiooniõiguse laiendamise standard on umbmäärane</p> <p>8.4 prokuratuurile ei tuleks lühimenetluses süüdimõistva kohtuotsuse peale apellatsiooni esitamise õigust anda, kuna see muudab lühimenetluse süüdistatavate jaoks vähem atraktiivseks</p>	<p>Lisaks advokatuuri mainitud muudatustele on oluliseks muudatuseks ka see, et lühimenetlusest keeldumise korral ei saadeta kriminaalasja enam tagasi kohtueelsesesse menetlusse. Muudatustepaketi laiem eesmärk on vähendada ka kriminaalasjade edasi-tagasi põrgatamist eri menetlusliikide vahel ning sellega kohtu koormamist. Seetõttu on soovitatav, et kriminaalasjad, mis lõpuks lühimenetlusest välja kukuvad, langeksid lühimenetlusest välja võimalikult varakult, st enne kui nende lahendamisse on jõutud juba aega investeerida. Kohustuslik karistuse vähendamine ühe kolmandiku võrra on lühimenetluses jätkuvalt ette nähtud.</p>
9.	<p>KrMS § 239 lõike 2 punkti 1 muutmine</p> <p>Advokatuur juhib tähelepanu võimalikule trükiveale eelnõu tekstis, kus „188“ asemel peaks tõenäoliselt olema „118“. Samuti märgib advokatuur, et kui ettevaatamatult raske tervisekahjustuse põhjustamisega päädinud röövimise puhul kokkuleppemenetlust lubada, tuleks kaotada ka piirang KarS § 214 lg 2 p 3 osas.</p>	<p>Arvestatud. Trükiviga parandatud ja eelnõud täiendatud ka KarS § 214 lg 2 p 3 asjades kokkuleppemenetluse lubamiseks.</p>
10.	<p>KrMS § 269 lõike 2 punkti 6 muutmine</p> <p>Kokkuvõtvalt: Advokatuur leiab, et KrMS § 269 lg 2 p 6 muudatus on põhiseadusega vastuolus, kuna ei taga isikule õigust viibida oma kohtuasja arutamise juures.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõud täiendatud § 269 lg-ga 5, mis sätestab õiguskaitsevahendi puhuks, mil kohtust puudunud süüdistataval selgus, et siiski oli istungilt puudumiseks mõjuv põhjus</p>
11.	<p>KrMS § 269 lg 2¹ sõnastuses viidatakse sama paragrahvi lõike 2 p-le 5, kuid isiku taotlusel tema kohtusse ilmumise kohustusest vabastamine on eelnõukohase redaktsiooni kohaselt reguleeritud punktis 4.</p>	<p>Arvestatud. Viide parandatud. Muudatusi selles osas, millistest kohtumenetluse etappidest on isiku osavõtt kohustuslik ka juhul, kui tal muidu lubatakse kohtust puududa, ei tehta.</p>
12.	<p>KrMS § 289 lõike 4 muutmine</p> <p>Kui hetkel kehtiva sätte kohaselt saab usaldusväärseuse kontrollimiseks üle kuulata isiku, kellele tunnistaja on</p>	<p>Arvestatud. KrMS §-le 289 lisatud lõige 5, mis sätestab tingimused, mille korral on lubatud tunnistajaütluste</p>

	<p>varem esitanud risküsitlusel antud ütlustega vastuolus oleva väite, siis muudatuste kohaselt ei ole oluline, et väited oleksid omavahel vastuolus, vaid oluline on fakt, et tunnistaja on varem samadest asjaoludest rääkinud.</p> <p>Selle muudatuse mõte jääb arusaamatuks – kas edaspidi peaks kohtule piisama tunnistaja ütluste usaldusväärseks lugemiseks sellest, kui kohtumenetluse pool toob kohtusse mitmeid tunnistajaid, et nad kõik kinnitaksid, et tunnistaja on nendele sama juttu rääkinud? Tegemist tundub olevat hiiliva mööndusega kuulduse tõendina kasutamise piirangust, mille eesmärk on arusaamatu ja ka seletuskirjas selgelt põhjendamata.</p>	<p>usaldusväärse kinnitamiseks tunnistaja kohtuväliseid väiteid kohtus avaldada. See saab juhtuda alles siis, kui vastaspool on tunnistaja ütluste usaldusväärse kahtluse alla pannud – muul juhul oleks tõesti tegu asjakohatu kuuldusega. Lisaks tuleb selgitada, et ei see ega ükski muu seadusemuudatus ei vabasta kohut tõendite asjakohasuse ja usaldusväärse kontrollimise kohustusest ja kuuldused saavad iseseisvat tõendiväärtust omada vaid siis, kui nad kuuluvad mõne KrMS § 66 lg-s 2¹ sätestatud erandi alla.</p>
13.	<p>KrMS § 296 lõike 3 muutmine</p> <p>Kokkuvõtvalt: KrMS § 296 lg 3 muudatus eesmärki ei täida, kuna jätkuvalt jääb kohustuslikuks tõendi avaldamine asjakohases ulatuses. Samuti ei tohi välja jätta lõike 3 teist lauset.</p>	<p>Ei arvestata. Tõendi avaldamine on oluline kriteerium, mille alusel piiritletakse kohtuotsuse tegemisel aluseks võetav tõendusmaterjal. Kohtule antakse venitamise ja ebaratsionaalse ajakasutuse piiramiseks hoob samale paragrahvile lisatavas lõikes 3¹. Lõikes 3 muudetakse vaid sätte esimest lauset. Teine lause jääb muutmata ega kao kuhugi.</p>
14.	<p>Kohtuvaidluseid puudutavate reeglite muutmine</p> <p>Kokkuvõtvalt: Advokaat leiab, et kohtuvaidlusi puudutava regulatsiooni muudatused piiravad ülemäära poolte võimalust kohut veenda ning seadusega ei tohiks lubada mingite ajaliste või sisulist piirangute panemist kohtuvaidlusele, mis on „võistleva protsessiosalise looming, verbaalne ja visuaalne kunst, mis peab jääma kolmandate osapoolte, sh seadusandja ja kohtu poolt kitsendamata“.</p>	<p>Ei arvestata. Kohtukõne ei ole <i>performance</i>-kunst, vaid kokkuvõttev presentatsioon ratsionaalse kohtuliku arutamise lõpus. Nagu on kunstnik oma tegevuses vaba, on vaba ka kunsti nautija oma valikuis. Kohtumenetluses on koos õigusala tipp-professionaalid, kes teevad oma tööd ja kellel on seadusest tulenev kohustus üksteist ära kuulata, kuid seda üksnes kohtumenetluse eesmärki silmas pidades. Ja seetõttu ei saa ka kohtukõne olla ühe poole piiramatuks võimaluseks ülejäänud asjaosaliste aega (kunstiliselt) kuritarvitada. Mitu päeva kestev</p>

		kõne ei ole üheski mõttes funktsionaalne. Visuaalsete abivahendite kasutamist kohtuvaidluste käigus seadus ei piira ei kehtivas sõnastuses ega edaspidi.
15.	<p>KrMS § 432 täiendamine lõikega 5</p> <p>Antud muudatusega piiratakse võimalust vaidlustada kohtulahendi täitmisel tekkinud küsimuste peale kaebuste esitamist selliselt, et ringkonnakohtu määrust ei saa enam vaidlustada Riigikohtus. See tähendab, et muudatuse jõustumise korral ei saaks enam Riigikohtusse esitada kaebust nt erakorraliste ettekannete ja ennetähtaegsete vabastamiste asjades. Kaebeõiguse piiramise põhjuseid seletuskirjast aga ei selgu.</p>	Arvestatud.
16.	<p>Märkused asenduskaitaja regulatsiooni kohta</p> <p>Üldise märkusena soovime markeerida, et plaanitavate muudatusega ei tohi tekkida olukorda, kus kohus määrab istungeid nii, et nende toimumise ajad sobiksid ainult kohtule ja prokurörile, kuna prokuröri kalender on kohtule nähtav. Võimalusel tuleks eelnõus antud põhimõtet ka kajastada.</p> <p>Juhime ka tähelepanu, et kehtivad riigi õigusabi tasumäärad ei pruugi olla piisavad motiveerimaks riigi õigusabi osutavaid advokaate asenduskaitaja määramise korras mahukaid töid vastu võtma (ning tavaliselt asenduskaitajate vajadus just keerukates ja mahukates asjades esinebki) ning asenduskaitaja leidmiseks läheb vaja lisameetmeid nagu advokatuuri kantseri esildise kohaldamine.</p>	Teadmiseks võetud. Eelnõus ei reguleerita seda, kuidas kohus kalendrit planeerib, kuid vajadus planeerimisel ka kaitsjatega arvestada on kokku lepitud kohtumenetluse parima praktika edendamise suunistes juba 2021.aastal. KrMS § 261 lg 3 (eelnõu kohaselt edaspidi 257 ² lg 3) kohaselt tuleb kohtul planeerida kohtulik arutamine koostöös pooltega juba praegu.
17.	<p>KrMS § 44¹ lõike 3 muutmine</p> <p>Kokkuvõtvalt: väga raske on mõista, mida on silmas peetud Eelnõu p 14, KrMS § 44¹ lg 3 esimese lause teise poole all („...ning tagama nimetatud kaitsja osalemise...“). Praktiliselt saab advokatuur teatud mõõndustega tagada üksnes asenduskaitaja nimetamise 1 kuu jooksul, aga mitte seda, et too kaitsja nimetamisest alates 2 kuu jooksul ka kohtumenetluses osaleb. Normi eesmärgi paremaks teenimiseks pakume välja omapoolse sõnastuse: „<i>Kui kohus määrab kohtumenetluses asenduskaitaja, peab Eesti</i></p>	Arvestatud.

	<i>Advokatuur nimetama kaitsja ühe kuu jooksul arvates kohtumääruse tegemisest. Nimetatud asenduskaitsja kohustub osalema kohtumenetluses hiljemalt kahe kuu möödumisel tema nimetamisest arvates.“</i>	
18.	<p>KrMS § 44¹ lg 5 muutmine</p> <p>Eelnõu p 14, KrMS § 44¹ lg 5 teine lause sätestab: „Kohus võib määratud kaitsja kaitsekohustusest vabastada, kui süüdistatavale määratakse asenduskaitsja“. Selline regulatsioon loob anomaalia, kus asenduskaitsja jääb menetlusse nii, et seda kaitsjat, keda ta justkui asendab, menetluses enam polegi. Selline olukord on vastuolus asenduskaitsja instituudi mõttega (vt KrMS § 44). Tuleb meeles pidada, et asenduskaitsja astub menetlusse nimelt asenduskaitsja rollis ning ei saa tekkida olukorda, kus asenduskaitsja „muutub“ ilma, et keegi temalt oleks selleks nõusolekut küsinud, nn põhikaitsjaks. See lause tuleks eelnõust välja jätta.</p>	<p>Arvestatud. Kohus saab määrata uue kaitsja senise määratud kaitsja asemele, ent see uus määratud kaitsja ei ole asenduskaitsja KrMS § 44 tähenduses.</p>
19.	<p>Kaitsja vahetamise regulatsioon</p> <p>Eelnõuga ette nähtav valitud kaitsja vahetamise regulatsioon ei käsitle üldse ühte võrdlemisi sagedasti esinevat tegeliku elu juhtumit – nimelt olukorda, kus kliendilepingu lõpetab mitte kahtlustatav või süüdistatav, vaid seda teeb advokaat või siis toimub lepingu lõpetamine poolte kokkuleppel.</p> <p>Eelnõu p 16, KrMS § 48 lg 2 teine lause sätestab: „<i>Kui kaitsja vahetamine toob kaasa viivituse menetluses, võib menetleja määrata asenduskaitsja vastavalt käesoleva seadustiku §-s 44¹ sätestatule</i>“. Sõnastus on ebaõnnestunud - selle sätte praktiline tagajärg on, et asenduskaitsja määratakse eikellelegi (asenduskaitsja ei asenda menetluses nn põhikaitsjat). Taaskord on tegemist anomaaliaga, mida tuleks vältida. Tegelikult ei ole eelnõuga välja pakutud normi vajagi, sest valitud kaitsja vahetamisega tingitud viivituse olukorras – s.t. olukorras, kus isikul puudub kaitsja ja menetlusega on vaja edasi pinna – tuleb lihtsalt otsustada kaitsja määramine RÕA korras.</p>	<p>Arvestatud. KrMS § 48 lg 2 ümber sõnastatud.</p>
20.	<p>KrMS § 175 täiendamine lõikega 2¹</p> <p>Sätte sõnastus ei anna edasi seda mõtet, mis normil</p>	<p>Arvestatud. KrMS § 175 lõike 2¹ sõnastust täiendatud. Lisaks on kohtul jätkuvalt kohustus</p>

	<p>eelnõu seletuskirja kohaselt on. Eelnõu tekst ei kajasta ideed, et tegemist on erandliku ja „radikaalse“ meetmega, pigem jääb tekstist mulje, et see on üldreegel. Lisaks sellele vajab see meede seaduse teksti tasandil olulist täpsustamist. Mitte kuidagi ei ole loogiline see, kui kohus on näiteks 30-st istungist koosneva menetluse korral määranud asenduskaitsja 2-ks viimaseks istungiks ja selle tõttu kaotab valitud kaitsja võimaluse eelnenud 28-l istungil ja miks mitte ka kogu kohtueelses menetluses osalemise eest tasu hüvitamise taotlemiseks. Antud normi on vaja kindlasti täpsustada ja tuua sisse täpsemad normi kohaldamise eeldused ja tingimused. Ainult seletuskirjast kindlasti ei piisa – normi sisu ja mõte peavad tulenema normi tekstist, mitte seletuskirjast.</p>	<p>menetluskulude määramisel ja jaotamisel arvesse võtta kulude vajalikkust põhjendatust.</p>
Riigikohus		
	Riigikohus praegu arvamust ei avalda.	Teadmiseks võetud.
Riigikohtu kriminaalkolleegium		
1.	<p>§ 1 p 6. Kaaluda sõnastuse muutmist. KrMS uue § 14¹ (Kohtuistungite pidamine videosilla vahendusel) lg-s 2 võiks asendada sõnad „ei viibi füüsiliselt“ lihtsama ja omakeelsema väljendiga „ei asu“.</p>	Ei arvestata. Sõnastus „ei viibi füüsiliselt“ on täpsem.
2.	<p>§ 1 p 8. Kaaluda sõnastuse muutmist. Punktis muudetakse § 151 ning lisatakse mh lg 4: „Käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatu ei piira tuginemist käesoleva seadustiku § 339 lõike 1 punktides 1–10 sätestatud kriminaalmenetlusõiguse olulistele rikkumistele ega sellele, et aset leidnud rikkumised kogumis moodustavad käesoleva seadustiku § 339 lõike 1 punktis 12 sätestatud rikkumise.“ Tasuks kaaluda sätte sõnastamist vähem segadust tekitaval viisil, nt: „Käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatu ei piira tuginemist käesoleva seadustiku § 339 lõikes 1 sätestatud kriminaalmenetlusõiguse olulistele rikkumistele.“</p>	Arvestatud.
3.	<p>§ 1 p 37 (sama ka p-d 40 ja 42). Kaaluda sõnastuse muutmist. Selles punktis tunnistatakse kehtetuks säte, mis lubab, et „eeluurimiskohtunik võib korraldada vahistamisaotluse läbivaatamise“ video vahendusel. Seletuskirjas on seda põhjendatud nii: „Muudatus on seotud video vahendusel kohtuistungite pidamise üldreegli kehtestamisega KrMS §-s 14¹.“ Viidatud uues paragrahvis märgitaksegi: „Kohus võib kõikides kohtuastmetes kohtuistungeid pidada videosilla vahendusel...“ Samas ei sisalda KrMS kohtuistungimõistet ning on vaieldav, kas taotluste läbivaatamine eeluurimiskohtuniku juures toimub kohtuistungil (vrd ka PS § 22 lg 4). Seetõttu tasuks kaaluda seaduse</p>	Arvestatud. KrMS § 14 ¹ lg 1 sõnastust täpsustatud.

	sõnastamist viisil, et videosild oleks eeluurimiskohtuniku asjades üheselt mõistetavalt lubatud, sõltumata sellest, kuidas defineerida kohtuistungit.	
4.	§ 1 p 42. Parandada. Sättega tunnistatakse kehtetuks mh § 137 lg 5. Sellist lõiget viidatud paragrahv ei sisalda. Mõeldud on ilmselt § 137 ¹ lg-t 5.	Arvestatud. Trükiviga parandatud.
5.	Muuta KrMS § 56 lg-t 4 nii, et kaitsja taandamise menetluses korraldatakse kohtuistung üksnes siis, kui kohus peab seda vajalikuks. Eelnõu üldine suundumus on anda kohtule korraldavate istungite pidamisel suurem otsustusvabadus. Samas ei muudeta KrMS § 56 lg-st 4 tulenevat kohustust korraldada kaitsja taandamise menetluses igal juhul kohtuistung. Tegelikult pole selline absoluutne kohustus mitte millegagi põhjendatud. Nii mõnigi kord on kaitsja taandamise taotlused ilmselgelt alusetud ja nende lahendamiseks kohtuistungit pidamine võtab asjatult kohtu ja kaitsja ressursi. Iseäranis ebaotstarbekas on kaitsja taandamise taotluse lahendamine kohtuistungil näiteks kassatsioonimenetluse staadiumis.	Arvestatud.
6.	§ 1 p 50. Lisada § 145 lg 4 kavandatavasse teksti viide, et selles ette nähtud reegel kehtib, kui seadus ei sätesta teisiti. 6.1. Kavandatav KrMS § 145 lg 4 näeb ette, et kui määrus on kriminaalasja lõpplahendiks või määrust saab vaidlustada kriminaalasja lõpplahendist eraldi, tuleb määruses esitada ka määruse aluseks olevad asjaolud ja õiguslikud põhjendused. Samas on kriminaalmenetluse seadustikus sellest reeglist erandeid (nt KrMS § 349 lg 4). Selguse huvides võiks ka KrMS § 145 lg 4 tekst kajastada seda, et selles normis ette nähtud reegel kehtib vaid siis, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. 6.2. Samuti jäävad kohati segaseks uuendatud KrMS § 145 lg-s 2 sisalduvad nõuded määrusele. Nii peaks määrusest nähtuma: „1) kes on määruse teinud“ ja „2) millal on määrus tehtud.“ Nende muudatuste põhjus jääb arusaamatuks. Kehtiv KrMS § 145 lg 2 sõnastus – „1) koostamise kuupäev ...; 2) koostaja ametinimetus ning nimi“ – on mõlemas punktis konkreetsem ja selgem. Kohustus märkida ametniku „ametinimetus ja nimi“ on seadustikus läbiv standard, mida mujal muuta ei kavatseta (vrd KrMS §-d 146, 153, 154, 163 jne). Määruse koostamise ajaga seonduva nõude ebamäärasemaks muutmist ei selgitata. Jätkuvalt tuleks pidada mõistlikuks aja märkimist kuupäeva (ja mitte nt aasta või kellaaja) täpsusega, mistõttu pole põhjust seadust muuta. 6.3. Samuti peab eelnõu kohaselt määrusest nähtuma: „4) mille kohta määrus on tehtud“ ja „5) määruse sisu	Arvestatud. KrMS § 145 tekst ümber töötatud ja Riigikohtu ettepanekud uue sõnastuse juures arvesse võetud.

	ja menetlusõiguslik alus“. Muudatuse sõnastus jätab samas selgusetuks, mille poolest erinevad määruse sisu ja see, mille kohta määrus on tehtud, iseäranis kui arvestada, et „määruse sisu“ ei tähenda selles kontekstis enam õiguslikke põhjendusi.	
7.	§ 1 p-d 87 ja 96. Täpsustada sõnastust. KrMS § 235 ¹ lõiget 2 ja § 245 ¹ lg-t 2 muudetakse järgmiselt: „Kohtuliku eelmenetluse läbiviimisel juhindutakse käesoleva seadustiku paragrahvidest 257 ² –262.“ Praegu näevad need lühi-ja kokkuleppemenetluse sätted ette: „Käesoleva seadustiku §-s 258 sätestatud aluse ilmnemisel korraldab kohus eelistungi, mille pidamisel järgitakse käesoleva seadustiku § 257 ¹ lõikes 2 ja §-des 259–262 sätestatud.“ Muudatuse tulemusena kantaks (erinevalt praegusest) lihtmenetlustele üle kogu üldmenetluse eelmenetluse regulatsioon. See ei pruugi olla asjakohane (vt nt sama eelnõuga lisanduvad § 257 ² lg-d 2 ja 4, mille kohaldatavus lühi-ja/või kokkuleppemenetluses on küsitav). Seetõttu võiks kaaluda muudetud lõigete lõppu lisandust: „arvestades lühimenetluse/kokkuleppemenetluse erisusi“ vms.	Arvestatud.
8.	§ 1 p 116. Kaaluda, kas kavandata KrMS § 267 lg 9 teine lause on vajalik või kas see ei peaks paiknema mujal seaduse tekstis. 8.1. Kavandatava muudatusega nähakse ette KrMS § 267 lg 9 järgmine sõnastus: „Kohtumääruse, millega isikule kohaldatakse aresti või teda trahvitakse, võib isik vaidlustada määruskaebuse korras. Määruskaebuse esitamine ei takista kohtuliku arutamise jätkamist.“ 8.2. Kord, mille kohaselt ei peata aresti- või trahvimääruse vaidlustamine kohtuliku arutamise jätkamist, on iseenesest põhjendatud. Samas võidakse kriminaalasja kohtuliku arutamise käigus teha ka muid määrusi, mis on määruskaebe korras vaidlustatavad (nt süüdistatav võetakse vahi alla). Nende puhul ei ole seaduses otsesõnu ette nähtud reeglit kohtuliku arutamise jätkumise kohta. Seega võib kavandatava KrMS § 267 lg 9 teine lause anda alust tõlgenduseks, et kõikidel muudel juhtudel peaks kohtuliku arutamise ajal tehtav vaidlustatav määrus asja arutamise peatama. Enamasti see ilmselt aga ei peaks nii olema. Seetõttu võiks KrMS § 267 lg 9 teise lause seadusest välja jätta või hoopis näha ette üldsätte, mis ütleks, millal kohtumääruse vaidlustamine peatab kohtumenetluse ja millal mitte.	Arvestatud. Vaieldav lause tekstist eemaldatud.
9.	§ 1 p-d 113 ja 117. Täpsustada õigeksmõistmise korda. 9.1. Kavandatavad KrMS § 262 lg 5 ja § 268 lg-d 7 ning 8 näevad ette süüdistatava õigeksmõistmise ilma (edasise) kohtuliku arutamiseta, kui kohus leiab, et süüdistuses kirjeldatud tegu ei vasta ühelegi	Arvestatud. Silmas on peetud osaotsuse tegemist, mis on eelnõu tekstis ka nüüd selgelt kirjas.

	<p>süüteoosseisule, või kui kohus tuvastab õigeksmõistva otsuse tegemise alused juba pärast prokuratuuri tõendite uurimist või kui prokuratuur süüdistusest loobub. 9.2. KrMS § 268 lg-te 7 ja 8 sõnastuse põhjal jääb ebaselgeks, kas juhul, kui nendes sätetes ette nähtud õigeksmõistmine puudutab vaid osa süüdistuses kirjeldatud karistusõiguslikult iseseisvatest tegudest, tuleb kohtul teha õigeksmõistev osaotsus või jätta osaline õigeksmõistmine ootele, kuni ka ülejäänud teod saavad üldises korras arutatud. KrMS § 268 lg 8 kohta seletuskirjas märgitu viitab teisele variandile, kuid seaduse sõnastusest see selgelt välja ei tule. Otstarbekam tundub, kui kohus teeks asjassepuutuv osas kohe õigeksmõistva osaotsuse – juhul, kui tegemist on karistusõiguslikult iseseisva teoga. Kuid kui leida, et kogu süüdistus tuleb lahendada ühe tervikotsusega, vajaksid menetlusosalised juba kohtuliku arutamise ajal kindlust, et mingi osa süüdistusest on „mängust väljas“ ja et selle kohta pole nt vaja enam tõendeid esitada. 9.3. KrMS § 262 lg 5 sõnastus näib viitavat sellele, et kohus saab teha eelmenetluses õigeksmõistva otsuse üksnes siis, kui ta leiab, et mitte ükski süüdistuses kirjeldatud tegu ei vasta süüteoosseisule. Samas pole mõistlikku põhjust keelata sellist õigeksmõistvat otsust ka olukorras, kus kohus leiab, et üksnes osa süüdistuses kirjeldatud eraldiseisvatest tegudest ei vasta süüteoosseisu tunnustele.</p>	
10.	<p>§ 1 p 125. Kaaluda muudatuse vajalikkust või sõnastuse muutmist. 10.1. KrMS § 286¹ lõiget 2 täiendatakse punktiga 3¹ : „5) asjaolu, mille tõendamiseks tõendit esitada soovitakse, on omaks võetud või kohus on selle tunnistanud üldtuntuks.“ See ei ole kooskõlas eelnõu p-des 20 (KrMS § 60) ja 160 kavandatuga. Tõenäoliselt oleks sobivam sõnastus: „kohus on tunnistanud asjaolu, mille tõendamiseks tõendit esitada soovitakse, omaks võetuks või üldtuntuks.“ 10.2. Samas on täiendus ka sisuliselt küsitav. KrMS § 286¹ lg 1 sätestab (jätkuvalt), et kohus võtab vastu ainult sellise tõendi ja korraldab selliste tõendite kogumise, millel on kriminaalasjas tähtsust. Seega pole juba niigi lubatud võtta vastu ja koguda tõendit, millel ei ole asjas tähtsust. Näiteks ei ole tähtsust tõendil, millega tuvastatav asjaolu on juba teiste tõenditega kinnitust leidnud. (RKKK 01.06.2023, nr 4-22-3036/61, p 17) Sama kehtiks ka üldtuntuse ja omaksvõtu korral.</p>	<p>Ei arvestata. RK viidatud lahendis välja öeldu on praktikas raskesti rakendatav ilma, et kohus ei avaks end süüdistusele kallutatuses. Tõendite tõendiväärtust, sh seda, kas tõendamise standard on täidetud või mitte, ei saa kohus hinnata eelmenetluses, kuna tõendi sisu ei ole sellel ajal veel kohtuni jõudnud. Vastupidine seisukoht täiendaks seda, et kohus peaks eelmenetluses juba omistama tõenditele ette kindlaksmääratud tõendusliku jõu, mis aga oleks vastuolus tõendite kogumis vaba hindamise põhimõttega.</p>
11.	<p>§ 1 p 162. Jätta KrMS § 318 lg 3 p 2 muutmata. Kokkuvõtvalt: „Ilmselgelt“ on sobimatu kriteerium, millest kaebeõiguse sõltuvusse seadmine toob kaasa</p>	<p>Arvestatud. Kriteerium „ilmselgelt“ sätte sõnastusest välja jäetud.</p>

	tarbetut bürokraatiat ja segadust.	
12.	<p>Avardada ringkonnakohtu võimalusi arutada kriminaalasja süüdistatava osavõtuta (KrMS § 334), eeskätt juhtudel, mil on põhjust arvata, et süüdistatav hoiab kohtukutse ja apellatsiooni koopia kättesaamisest kõrvale. Eelnõuga kavandatava KrMS § 269 lg 2 uue redaktsiooni kohaselt on maakohutul ringkonnakohtust avaramad võimalused arutada kriminaalasja süüdistatava osavõtuta. See ei ole mõistlikult põhjendatav. KrMS § 334 võimaldab süüdistataval ka pahatahtlikult kriminaalmenetlust vältida ja apellatsioonimenetlust tähtajatult venitada, kui ta suudab kõrvale hoida apellatsiooni ja/või kohtukutse vastuvõtmisest. Sarnaselt KrMS § 269 lg 2 p 2 kavandatavale muudatusele tuleks ka ringkonnakohtule anda võimalus arutada asja süüdistatava osavõtuta, kui on küllaldane alus arvata, et süüdistatav, kellele pole apellatsiooni või kohtukutset õnnestunud kätte toimetada, hoiab kohtumenetlusest kõrvale.</p>	Arvestatud.
13.	<p>§ 1 p-d 174–176 jt. Kaaluda määruskaebeõiguse tekkimise põhimõtte ümberpööramise põhjendatust. Täiendada eelnõu seletuskirja.</p> <p>13.1. Kaotades KrMS §-s 385 sätestatud määruskaebepiirangute kataloogi ja nähes ette, et kohtumääruse saab määruskaebe korras vaidlustada üksnes siis, kui selle määruse vaidlustamine on seaduses otsesõnu ette nähtud, naaseb eelnõu määruskaebeõiguse süsteemi juurde, mille nägi ette enne 01.07.2004 kehtinud apellatsiooni ja kassatsiooni kriminaalkohtumenetluse seadustik (vt selle seaduse §-d 68–69). Osutatud seaduse kohaldamisel ilmnes määruskaebeõiguses arvukalt lünki, mille ületamiseks kasutati kohtupraktikas tavaliselt seaduse äärmiselt laiendavat tõlgendamist või tunnistati määruskaebeõigust otse põhiseaduse alusel (vt nt RKKK 3-1-1-109-00, p 7.3; 3-1-1-121-01, p 6.5; 3-1-1-25-04, p 7). Praegu valitseva õiguskäsitluse (vt nt RKKK 3-1-1-23-16, p 24 ja 3-1-1-22-16, p 15) kontekstis võivad määruskaebeõiguses ilmnevad lüngad tingida vajaduse põhiseaduslikkuse järelevalve menetluste järele. Eelnõu seletuskirjast ei nähtu, et seda riski oleks analüüsitud.</p> <p>13.2. Selleks, et kõnesoleva muudatuse tegelik sisu oleks paremini hoomatav, peaks eelnõu seletuskiri sisaldama ammendavat koondkataloogi kõigist kohtumäärustest, mida on edaspidi võimalik vaidlustada kas a) ühes või b) kahes kohtuastmes. Samuti oleks tarvilik loetelu nendest tänasel päeval</p>	<p>Ei arvestata. Riigikohtu poolt viidatud praktika on kujunenud kehtiva määruskaebemenetluse paradigma raamides, kus seaduses on otsene keeld kaebuste esitamisele, millest üle saamiseks ei olegi muud teed peale põhiseaduslikkuse järelevalve. Teistpidine regulatsioon võimaldab Riigikohtul ka põhiseaduslikkuse järelevalvet teostamata kaebeõigust otse PS alusel tunnustada, kui see peaks vajalikuks osutama. Samuti ei muutu käsitlus määrusest kui menetlusotsustusest, mitte dokumendist. Seetõttu näiteks kohtu alla andmise määruse puhul ei ole seaduses eraldi sätestatud, et see oleks tõkendi muutmise või tühistamise osas määruskaebuse korras vaidlustatav, ent kuna tõkendi muutmine ja tühistamine on määruskaebuse korras vaidlustatavad menetlusotsustused, siis on nende osas ka jätkuvalt</p>

	sagedamini vaidlustatavatest kohtumäärustest, mille peale tulevikus enam määruskaebust esitada ei saaks.	võimalik määruskaebust esitada.
14.	§ 1 p-d 177–178 jt. Näha väärteomenetluses ette ühtne (nt 15-päevane) edasikaebetähtaeg ja loobuda erandlikust 10-päevasest edasikaebetähtajast. Eelnõu säilitab kehtivas õiguses ette nähtud eraldi määruskaebetähtaja KrMS § 387 lg-s 2 loetletud määruste jaoks. Praktikas on KrMS § 387 lg-tes 1 ja 2 sätestatud edasikaebetähtaegade piiritlemine tekitanud menetlusosalistele ja ringkonnakohtutele raskusi (vt nt RKKK 3-1-1-99-16, p 10 jj; 1-17-4343/18, p 17; 1-17-7210/11; 1-20-3220/22 (eelmenetluses)). Arvestades, et kahe seaduses sätestatud määruskaebetähtaja erinevus on vaid viis päeva, oleks otstarbekas kõnesolev erisus kaotada ja näha õigusselguse huvides kõigi vaidlustatavate kohtumääruste jaoks ette üks määruskaebetähtaeg.	Arvestatud. Nähtavasti pole siiski silmas peetud väärteomenetluses menetlustähtaegu, vaid KrMS osade määruskaebemenetluste jaoks kehtestatud 10-päevast tähtaega.
15.	§ 1 p 180. Pikendada ringkonnakohtus määruskaebuse läbivaatamiseks ette nähtud tähtaega. Kokkuvõtvalt: kehtiv 10päevane tähtaeg on ebapiisav, kuna ei võimalda menetlusosaliste põhilisi õigusi tagada, sh nt istungiaega leida. Seetõttu menetluspõhiõiguste tagamise vajaduse tõttu praegu tähtaega rikutakse sageli.	Arvestatud. Ettepanek on põhjendatud mh kohtute suure töökoormusega ja määruskaebuse läbivaatamiseks kehtestatakse edaspidi 30päevane tähtaeg.
16.	Juhan Sarve arvamus ja ettepanek: § 1 p-d 12, 85, 93, 115. Jätta eelnõust välja muudatus, mis võimaldab prokuratuuril tsiviilhagi kannatanule tagastada või kohtul see läbi vaatamata jätta põhjusel, et hagi takistaks kriminaalasja kiiret lahendamist. Alternatiivselt muuta eelnõu nii, et kõnesoleval alusel saab tagastada või läbi vaatamata jätta üksnes juriidilisest isikust kannatanu tsiviilhagi, samuti avalikõigusliku nõudeavalduse. Muuta tsiviilkohtumenetluse seadustikku selliselt, et kannatanul tekiks õigus tugineda tsiviilkohtumenetluses ilma tõendamata faktidele, mis on tuvastatud kostja suhtes tehtud jõustunud süüdimõistvas kohtuotsuses.	Arvestatud osaliselt. Lisatud kaitseklauslid.
Prokuratuur		
1.	Prokuratuur on seisukohal, et eelnõus plaanitav eeluurimiskohtunike asjade risti jagamine ei ole kindlasti kohtumenetlust optimeeriv lahendus. Prokuratuur teeb ettepaneku kaaluda alternatiivina eeluurimiskohtunike määramisele teiste kohtute tööpiirkondadest pelgalt lahendust, kus ringkonnakohtu esimeestel tekib võimalus rakendada mõne maakohu töökoormuse tõusul või ettenähtavalt pikaajaliste (ja mitmete eeluurimiskohtunike kaasamist	Teadmiseks võetud. Eeluurimiskohtuniku asjade ümberjagamisest loobutakse.

	vajavate) menetluste läbiviimiseks täiendavaid eeluurimiskohtunikke teise kohtu tööpiirkonnast, mitte aga sisuliselt vahetada kohtute tööpiirkondi. Samuti märgib prokuratuur, et eeluurimiskohtunike määramine nn peegelpildi põhimõttel võib märkimisväärselt mõjutada prokuratuuri ressursikulu.	
2.	Toimiku juurde võetud materjalidest kaitsjale koopia tegemine. Prokuratuur märgib lisaks, et eelnõuga tekib prokuratuurile kohustus kohtueelse menetluse lõpuleviimise järel anda kaitsjale üle koopia kõigist menetluse raames tehtud tõmmistest. Kuigi eelnõu kohaselt ei tehta koopiat tõmmisest kaitsjale KrMS 12 lg 1 sätestatud alustel, võib sellise aluse tuvastamine märkimisväärselt tõsta prokuratuuri töökoormust. Nii saab üheselt määratleda seda, kas andmed võivad ohustada elu, tervist, eraelu puutumatus jms sisuliselt vaid andmete põhjaliku sorteerimisega. Digitaalsel kujul kriminaalasja juurde võetud andmetest koopia tegemine ei pruugi olla tehniliselt eaproportsionaalselt keerukas, küll on kaasaegsete kõvaketta vm andmekandjate tõmmiste maht mõõdetav gigabaitidega eeldades seega tuhandete või sadade tuhandete eraldiseisvate failidega tutvumist. Prokuratuur teeb seega ettepaneku anda prokuratuurile luba jätta kaitsjale sellistest andmetest koopia üle andmata ka juhul, kui sellisest koopias eraldiseisvate kaitstud andmete eristamine/sorteerimine on tehniliselt eaproportsionaalselt keerukas või ajamahukas.	Arvestatud.
3.	Jälitustoimingutega kogutud andmete kaitsjale tutvumiseks esitamine. Eelnõu kohaselt tutvustatakse kriminaaltoimiku tutvustamisel kaitsjale ka kogu jälitustoimingutega kogutud teavet. Seejuures pannakse prokuratuurile kohustus eraldada andmekogumist teave, mida tutvustada ei saa. Kehtivas menetluspraktikas tutvustatakse kogu jälitustoimingutega kogutud teavet kaitsjale vaid sellekohase taotluse esitamisel, mitte igakordselt. Seetõttu tuleb KrMS-i muudatusega arvestada ka prokuratuuri ressursivajaduse kasvamisega.	Arvestatud.
4.	Tehisaru vahendusel tõlkimine. Prokuratuur teeb ettepaneku reguleerida kriminaalmenetluse keele sätte all ka tehisaru vahendusel tõlkimine. See võimaldaks riigi ressursse tõlkide kaasamiselt kokku hoida.	Teadmiseks võetud. Küsimusepüstitus vajab põhjalikumat analüüsi. Kehtiv seadus ei piira tõlkide töömeetodeid, kes võivad masintõlget oma toormaterjalina kasutada juba praegu.
5.	Kohtuistungi kinniseks kuulutamine riigi julgeoleku või avaliku korra kaitsmiseks. Prokuratuur teeb ettepaneku lisada KrMS §-s 12 loetletud kohtuistungi kinniseks kuulutamise alustele täiendavalt võimalus	Ei arvestata. Kohtupidamise avalikkus on põhiseaduse mastaabiga väärtus, millest erandid näeb samuti ette

	kuulutada kohtuistungid kinniseks riigi julgeoleku või avaliku korra kaitsmiseks (ettepanekut toetab ka Kaitsepolitseiamet).	põhiseadus. Just ja eriti riigivastaste kuritegude arutamisel tuleb kohtupidamise avalikkust hoolega järgida, et mitte tekitada muljet, nagu Eestis toimuksid salajased poliitilised protsessid teisitimõtlejate vaigistamiseks.
6.	Omaksvõtu instituut. Omaksvõtu instituudi osas peab prokuratuur kohaseks rõhutada, et süüdistatava poolt mingite faktiliste asjaolude omaksvõtt peaks kohtuni jõudma esimesel võimalusel kaitseaktis. Seega peaks olema kaitseakti kohustuslikuks osaks vastava asjaolu sisuline kinnitus või siis selle puudumise ära märkimine. Nii oleks kohtul eelistungit planeerides selge, millega tuleks või ei tuleks sellel tegeleda. Selliselt oleks ka võimalik rääkida kohtumenetluse optimeerimisest.	Seletuskirja täiendatud.
7.	Prokuratuur teeb ettepaneku kaaluda võimalust oportuniteedi rakendamist ka esimese astme kuritegude asjades, nt piiritledes selle konkreetsete paragrahvidega, või alternatiivselt mõned esimese astme kuriteod muuta teise astme kuritegudeks.	Arvestatud.
8.	Rahvakohtunike instituut. Prokuratuur teeb ettepaneku tõsiselt kaaluda kohtumenetluse optimeerimise kontekstis rahvakohtunike instituudist loobumist.	Ei arvestata. Rahvakohtunike kasutamine on vajalik kohtu koosseisu laiema elukogemuse ja alternatiivsete vaatepunktide toomiseks, aga samuti selleks, et kuriteo etteheidetavus saaks selgitatud ka mittejuristidele. Rahvakohtunike instituudi parem reguleerimine vajab põhjalikumalt analüüsi ja väärrib eraldi seaduseelnõud.
9.	9.1. Täiendada eelnõud KrMS § 202 lõikega 1 ¹ , andes võimaluse teatud juhtudel lõpetada menetlus otstarbekusest ka ilma kahtlustatava nõusolekuta.	Arvestatud osaliselt. Soovitud säte tähendaks sisuliselt legaliteedipõhimõttest loobumist ja prokuratuuri täielikku suvaotsustusvõli selles osas, milliseid kuritegusid menetleda. KrMS § 204 täiendatud lõpetamise alusega raskesti menetletavate välismaalastest kahtlustatavate puhuks.
10.	Muuta § 228 lõiget 6: „(6) Kui käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud kaebuse lahendamise ajaks on prokuratuur süüdistusakti käesoleva seadustiku § 226 kohaselt kohtusse saatnud, edastatakse kaebus kriminaalasja arutavale kohtule.“	Arvestatud.

11.	Prokuratuur pakub välja järjekordse § 256 ¹ lõike 1 muudatuse: „(1) Kui isik on kahtlustatav teise astme kuriteos, mille tõendamiseseme asjaolud on selged ja mille kohta on kogutud kõik vajalikud tõendid, võib prokuratuur kohtult taotleda kriminaalasja lahendamist kiirmenetluses. Taotlus esitatakse 48 tunni jooksul alates isiku kahtlustatavana ülekuulamisest olenemata kuriteo toimepanemise ajast või isiku kahtlustatavana kinnipidamisest.“	Arvestatud.
12.	Muuta KrMS § 126 ¹ lg 5 sõnastust hetkel kehtiva sõnastuse („Jälitustoiminguid tehakse vahetult nii käesoleva seadustiku § 126 ² lõikes 1 nimetatud asutuste kui ka nende hallatavate asutuste ja jälitustoimingute tegemiseks volitatud asutuste, allüksuste ja töötajate kaudu, samuti politseiagentide, variisikute ja salajasele koostööle kaasatud isikute kaudu.“) asemel järgnevalt: „Jälitustoiminguid tehakse vahetult nii käesoleva seadustiku § 126 ² lõikes 1 nimetatud asutuste kui ka nende hallatavate asutuste ja jälitustoimingute tegemiseks volitatud asutuste, allüksuste ja töötajate kaudu.“.	Arvestatud osaliselt.
13.	Eelnõu punktiga 42 tunnistatakse kehtetuks KrMS § 137 lõige 5, kuid kehtivas seaduses sellist lõiget ei ole.	Arvestatud. Trükiviga parandatud.
14.	Eelnõu punktiga 56 muudetakse KrMS § 154 lõiget 3, kus punktis 11 on loetletud mh riiklikut sõrmejälgede ja DNA-registrit, mida sellisel kujul enam ei ole. Õige oleks sõnastada punkt 11 järgmiselt: „andmekogusse ABIS ja riiklikusse süüteomenetluse biomeetriaregistrisse kantud andmete loetelu;“.	Arvestatud. Parandatud.
15.	Eelnõu punktiga 71 muudetakse KrMS § 224 lõiget 3, kus sätte viimasest lausest on puudu kolmas isik (vt KrMS § 40-2 lg 1 p 4).	Arvestatud. Täiendatud.
16.	Ühtlasi teeb prokuratuur ettepaneku täiendada eelnõud KrMS § 224 lõike 2 muudatusega, kuhu samuti lisada kolmas isik. Seni on prokuratuur kaebusi lahendades viidanud seadusandja veale ning võimaldanud neil ikkagi toimikutega tutvuda.	Arvestatud. Täiendatud.
17.	Eelnõu punktiga 92 soovitakse jätta KrMS § 239 lõike 2 punkti 1 sõnastusest välja mh „188“, kuid seda kehtivas seaduses ei ole. Eelnõu seletuskirjas mainitakse KarS §-i 118, seega on tegemist eksimusega numbris	Arvestatud. Trükiviga parandatud.
18.	Eelnõu punktiga 191 täiendatakse KrMS § 470 lõikega 7, kus pakutud sõnastuses on pärast sõna „määruse“ välja jäänud sõna „peale“.	Arvestatud.
Rahandusministeerium		

1.	Juhime tähelepanu, et seaduse vastu võtmisega ei saa tekkida n-ö automaatseid lisakulusid riigieelarvele (EN SK p. 7). Siduvate rahaliste otsuste tegemine on koondatud riigi eelarvestrateegia ja riigieelarve protsessi, kus kõrvutatakse riigi kõik rahalised võimalused ja vajadused. Arvestades riigi rahalist seisu ja võimalust, et lisavahendeid ei eraldata, tuleb kulud katta Justiitsministeeriumi eelarvest. Palume sõnastust täpsustada	Teatavaks võetud
2.	Eelnõu § 1 punktiga 12 nähakse ette kriminaalmenetluse seadustikus (edaspidi KrMS) riigilõivuvabastus juhuks, kui tsiviilhagi või avalik-õiguslik nõudeavaldus jäetakse kriminaalmenetluses läbi vaatamata ning kannatanu otsustab sama hagi või avalduse esitada tsiviil- või halduskohtumenetluses. Palume kaaluda vajadust muuta ka RLS § 22 lõike 1 punkti 12 nii nagu muudetakse RLS § 22 lõike 1 punkti 15, et kõik KrMS-s sätestatud riigilõivuvabastuse juhud oleksid õigusselguse eesmärgil kajastatud ka RLS-s.	Ei arvestata. Eelnõu § 1 p 12 reguleerib tervise kahjustamise ja surma põhjustamisega seotud hagnosisid, mille osas riigilõivustamise reegleid ei muudeta. Seetõttu puudub ka põhjus RLS § 22 lg 1 p 12 muutmiseks.
3.	Teeme ettepaneku luua sarnaselt KrMS §-s 424 rahalise karistuse tasumise pikendamise ja ajatamise alustele võimalus pikendada või ajatada ka avalik-õigusliku nõude rahuldamisel välja mõistetud summade tasumise tähtaega. Samas peame vajalikuks lisada tähtaja pikendamise ja ositi maksmise võimaluse loomisel intressi maksmise kohustus, kuivõrd sisuliselt jäädakse kohustuse täitmisega viivitusse ning juriidiliste isikute puhul võib selline tähtaja pikendamine või ositi maksmine osutada teatud juhtudel riigiabiks.	Ei arvestata. Erinevalt karistuste ajatamisest on AÕNA ja tsiviilhagi täitmisega seonduv täitemenetluse teema, mida käesoleva eelnõuga ei lahendata.
4.	Täiendada § 182 õigusliku alusega, mille kohaselt jäävad avalik-õiguslikust nõudeavaldusest loobumisega seotud menetluskulud avalik-õigusliku nõudeavalduse esitanud haldusorgani kanda.	Ei arvestata. KrMS § 182 lg 5 juba praegu laseb menetluskulud sellises olukorras nõudeavalduse esitaja kanda panna.
5.	Optimeerida ka riigi poolt menetluskulude hüvitamise korraldust selliselt, et isik esitab taotluse kohtule või kohtueelsele menetlejale, kes ise algatab vastavad maksed ja suunab lahendi RTK-le väljamaksmiseks. See muudatus võiks jõustuda 2026.aasta jaanuarist.	Ei arvestata. Hüvitamise korraldus kohtu ja RTK vahel ei ole KrMS reguleerimisalas.
Siseministeerium		
1.	EN § 1 p 23: Võimalus arsti ülekuulamiseks isiku tervisetõendisse puutuvalt peaks olema mingitel juhtumitel olemas ka kohtueelses menetluses	Ei arvestata. Kohtueelse menetluse tagamise küsimused tulevad eraldi arutamisele.
2.	EN § 1 p 24: tunnistajate isikuandmete osas tuleks sätestada selliselt, et ei tekiks kahtlust, justkui oleks andmete küsimiseks õiguslik alus ära kadunud. Vastavate andmete vaikimisi protokollides kuvamisest loobumine on iseenesest põhjendatud.	Ei arvestata. Andmete küsimiseks on alus jätkuvalt olemas (sellele viitab kohustus loetletud andmed lisada protokollile suletud ümbrikus).
3.	EN § 1 p 25: Palume kaaluda sätte muutmist viisil, mis sätestaks, et sideandmete päringu loas esitatakse sideettevõtjale vaid otsuse resolutiivosa, s.o toimingu lubatavaks tunnistamine, ent mitte andmete kogumise põhjendus.	Arvestatud. Määruste üldregulatsiooni annab selleks võimaluse.
4.	EN § 1 p 32: Tuleb eelistada jälitustoimingutega	Arvestatakse osaliselt.

	andmete tutvustamist, mitte nende kättesaadavaks tegemist, nagu seletuskirjas kirjas, et vältida kolmandate isikute andmete lekkimist vajalikust suuremas ulatuses	Seletuskirja täpsustatud.
5.	Kuna KrMS § 126 ¹⁴ lõike 3 kohaselt kehtestab jälitustoimingust teavitamise ja jälitustoimiku tutvustamise korra valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul Vabariigi Valitsus määrusega, tuleb vastavat määrust muuta.	Ei arvestata. Määruse olemasoleva teksti raames on jätkuvalt võimalik seadusest tulenevaid nõudeid täita.
6.	EN § 1 p 33: Rakendajatele õiguselguse tagamiseks palume kaaluda näiteks KrMS 126 ¹⁴ lõike 1 ¹ punkti 2 sõnastamist järgnevalt: 2) <i>mis sisaldavad riigisaladust või salastatud välisteavet, eelkõige teavet jälitusasutuse meetodite, taktika ja vahendite kohta, või teise isiku seadusega kaitstud saladusi</i>	Arvestatud
7.	EN § 1 p 42 on ekslikult sätestatud, et kehtetuks tunnistatakse § 137 lõiked 2 ¹ ja 5, kuigi ilmselt on silmas peetud § 137 ¹ , sest §-s 137 ei ole lõiget 5	Arvestatud. Trükiviga parandatud.
8.	EN § 1 p 45: Praktikas on probleeme seetõttu, et tagaotsimismäärus edastatakse üksnes PPA-le, isegi kui kriminaalasi ise on teise jälitusasutuse menetluses, kes peaks ka tagaotsimisega tegelema.	Teatavaks võetud.
9.	EN § 1 p 57: SiM ei toeta näidisvormide kehtestamisest loobumist, teeb ettepaneku näidisvormidega tegelemise jätta kohtueelse menetluse muudatuspaketti või reguleerida näidisvormist kõrvalekaldumise õiguslikud tagajärjed.	Ei arvestata. Seaduse tasandil on näidisvormide järgimata jätmise tagajärg reguleerimata ja seetõttu tekitab nende seaduses nimetamine tarbetut segadust. Soovi korral on ametkondadel jätkuvalt võimalus igasuguseid näidisvorme kehtestada ja omavahel koordineerida.
10.	Seletuskirjas kasutatakse korduvalt mõistet „ <i>kohtueelse uurimise asutused</i> “, mis ei lange kokku tänase KrMS-i terminoloogiaga	Arvestatud. Seletuskirja täpsustatud.
11.	EN § 1 p 67: seaduse tekstis peaks läbivalt kasutama samu väljendeid – <i>alates</i> vs <i>arvates</i> ; <i>põhistama</i> vs <i>põhjendama</i>	Arvestatud osaliselt. Korrigeeritud „põhistama“ osas. <i>Alates</i> vs <i>arvates</i> korrektuur ei ole kriitilise tähtsusega ja läheb korrigeerimisele edaspidi.
12.	EN § 1 pp 72 ja 74 on Siseministeeriumi hinnangul esitatud samasisuline säte.	Ei arvestata. Märgitud eelnõu sätteist ühe subjektiks on kaitsja, teise subjektiks aga prokuratuur. Seega ei ole tegu samasisulistest sätetega.
13.	Seletuskirjas on eelnõu § 1 punkti 6 kohta selgitatud, et „ <i>istungit on võimalik soovi korral jälgida kohtumajas või nn justiitspunktis</i> “. <i>Justiitspunkt ei ole üldiselt teadaolev mõiste. Palume selgitada.</i>	Arvestatud. Seletuskirja täiendatud.

